

НАУКОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ

*Баклан Мирослав Анатолійович,
здобувач навчально-наукового інституту права та психології,
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Назаренко Ольга Анатоліївна,
старший викладач кафедри теорії, історії та філософії права
навчально-наукового інституту права та психології,
Національної академії внутрішніх справ
кандидат юридичних наук*

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день Україна продемонструвала всьому світу, що її стійкість та витримка мають пріоритетне значення на шляху до збереження власної незалежності, а також потреби зміцнення національної безпеки в умовах воєнного стану. Саме тому, актуальними залишаються питання щодо проблем захисту територіальної цілісності та суверенітету держави, зокрема організації діяльності її інституцій в цьому напрямку, поряд з цим вмінні гарантувати дотримання прав і свобод громадян, які на даному етапі потребують особливої уваги та захисту. Оскільки, кожна сучасна демократична держава незважаючи на різні соціальні проблеми та виклики покликана працювати над тим, щоб забезпечувати права та свободи своїх громадян, навіть в тяжких кризових умовах, що можуть стосуватись в тому числі загроз у сфері національної безпеки. У зв'язку з чим, незважаючи на велику кількість вимірів та аспектів, які розкривають сутність самого поняття «національна безпека» з позиції військових, політологів, економістів, що висвітлюють її бачення, все ж доцільно здійснити саме теоретико-правовий аналіз національної безпеки України. Зокрема, за допомогою науково-правових поглядів розкрити юридичний зміст поняття «національна безпека».

Таким чином, як зазначають В.С. Хаустова та Н.В. Трушкіна національна безпека представляє собою рівень захищеності національних інтересів і цінностей держави від потенційних і реальних загроз, які можуть виникнути через воєнні дії, збройні конфлікти, війни і кібератаки, екологічні та техногенні катастрофи, демографічну кризу та природні катаклізми [1, с. 148]. На думку Б. Мельниченко та Н. Фігель національна безпека представляє собою багатокomпонентне та багаторівневе явище, що відображає стан захищеності життєво важливих інтересів особи, держави та суспільства від потенційних та реальних загроз [2, с. 71]. Ю.П. Битяк пропонує розуміти під національною безпекою стан захищеності державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного й оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань із

боку окремих організацій, осіб і груп [3, с. 7]. Висвітлені авторами підходи акцентують увагу перш за все на національних інтересах, цінностях та захищеності держави від потенційних та реальних загроз, які потрібно контролювати з метою запобігання їх проявів.

Також, О.С. Власюк представляє у широкому розумінні національну безпеку України, як спосіб самозбереження українського народу, який досяг рівня організації у формі незалежної держави. Цей спосіб уможлиблює його вільне існування та саморозвиток, надійний захист від внутрішніх та зовнішніх загроз. Національну безпеку України можна визначити як систему державно-правових і суспільних гарантій стабільності життєдіяльності та розвитку українського народу загалом та кожного громадянина зокрема, захист їхніх базових цінностей та законних інтересів, джерел матеріального та духовного розвитку від можливих реальних та потенційних, внутрішніх та зовнішніх загроз [2, с. 70]. Відповідно до ч. 1 ст. 17 Конституції України зазначається, що захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу [4]. Також, п. 9. ч. 1. ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України» передбачає, що національна безпека України – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз [5]. Загалом, варто відмітити, що національна безпека України відображає собою дійсний стан захищеності держави та громадян від різного роду можливих загроз, які обов'язково повинен бути підкріплений надійним нормативно-правовим механізмом для реагування на внутрішні та зовнішні фактори, що можуть загрожувати збереженню непохитності її конституційного ладу.

У процесі здійснення теоретико-правового аналізу важливо для розкриття сутності національної безпеки визначити безпосередніх суб'єктів та об'єктів національної безпеки. Так, варто підтримати систему суб'єктів забезпечення національної безпеки й оборони України, яку висвітлює О.В. Нестеренко, зокрема: 1) керуюча підсистема (Президент України); 2) керована підсистема - сили безпеки (розвідувальні та правоохоронні органи, сили цивільного захисту, державні органи спеціального призначення, наділені правоохоронними функціями, та інші органи); сили оборони (Збройні Сили України та інші утворені відповідно до чинного законодавства військові формування, розвідувальні та правоохоронні органи й органи спеціального призначення, наділені правоохоронними функціями); оборонно-промисловий комплекс; громадяни та громадські об'єднання; 3) допоміжні ланки системи (судові органи, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України тощо) [6, с. 37].

В свою чергу об'єктами національної безпеки є громадяни, а саме (їхні права і свободи), суспільство (його духовні та матеріальні цінності), держава (її конституційний устрій, суверенітет і територіальна цілісність). До основних показників національної безпеки відносять: національну незалежність та суверенітет, розвиненість громадянського суспільства, територіальну цілісність держави, рівень демократизму, захищеність особи та дієвість законодавчої бази

правової держави [2, с.70]. Також, окремо варто зазначити про принципи забезпечення системи національної безпеки, які відіграють важливе значення для її існування. Так, до таких принципів за результатами наукового та законодавчого аналізу можна віднести: забезпечення пріоритету прав та свобод людини; дотримання балансу життєво важливих інтересів людини, суспільної групи, суспільства та держави; верховенства права та дотримання законності; забезпечення взаємної відповідальності людини, групи, суспільства та держави за вирішення питань забезпечення національної безпеки; ствердження пріоритету договірних (мирних) засобів у вирішенні конфліктів соціального, міжетнічного, міжконфесійного характеру на національному та міжнародному рівнях; чітке розмежування повноважень та відповідальності в системі державного управління національною безпекою; підтримання наукових досліджень у сфері забезпечення національної безпеки на належному рівні; адекватність і своєчасність проведення заходів щодо застосування національних інтересів наявним загрозам; гнучке й оперативне реагування на надзвичайні ситуації; активна участь у міжнародних структурах безпеки; дотримання територіальної недоторканості інших країн; повага суверенітету інших держав та невтручання в їхні внутрішні справи; дотримання норм міжнародного права і належне виконання міжнародних зобов'язань [7, с. 50-51]. Вище викладені принципи визначають фундаментальні засади, які мають особливе значення для забезпечення національної безпеки, а також представляють орієнтири для належної реалізації державних програм розвитку.

Отже, підсумовуючи всі вище висвітлені положення можна зазначити, що здійснення теоретико-правового аналізу національної безпеки України допомагає глибше зрозуміти саме її правову природу, а саме розкрити теоретичні підходи до визначення поняття, зазначити безпосередніх суб'єктів та поглянути на об'єкти, висвітлити перелік основних принципів на яких вона реалізовується. Оскільки, забезпечення національної безпеки є гарантом підтримання державного суверенітету, який сприяє встановленню політичної та загалом соціальної рівноваги. В сучасних умовах воєнного стану, як ніколи постає потреба швидкого реагування на існуючі виклики, залучення більшої кількості аналітики для зміцнення стійкості національної безпеки держави, яка буде гарантувати інтереси її населення в складних ситуаціях зовнішнього тиску. В сучасних реаліях повсякденного життя, навіть в кризових умовах національна безпека України представляється гідним прикладом захисту своєї незламності, разом з тим, ще й невпинної боротьби за незалежність та демократію.

Список використаних джерел

1. Хаустова В. Є., Н.В. Трушкіна Теоретичні підходи до визначення сутності поняття «національна безпека» та її складових. *Проблеми економіки*. 2024. № 4. (62). С. 134-153
2. Мельниченко Б., Н. Фігель Основні підходи до розуміння «національна безпека». *Вісник Національного університету «Львівського політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2021. № 2 (30). С. 68-72

3. Макарчук В.В. Генеза поняття «національна безпека» в адміністративному праві. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 4/1. С. 5-8
4. Конституція України: Редакція від 28.06.1996. № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
6. Нестеренко О. В. Система суб'єктів забезпечення національної безпеки і оборони України. *Право і безпека*. 2020. № 2 (77). С. 33–39.
7. Нашинець-Наумова А.Ю. Принципи забезпечення системи національної безпеки: конституційно-правовий аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2018. № 35. Т. 1. С. 50–53.

Балаболко Анна Володимирівна,
студентка Маріупольського державного університету

Науковий керівник:
Мараховська Наталя Владиславівна,
доцент кафедри романо-германської філології
Маріупольського державного університету,
кандидат філологічних наук, доцент

ТИПОЛОГІЯ ОСВІТНІХ РОЗРИВІВ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

В умовах глобалізації та розвитку цифрового суспільства володіння англійською мовою стає ключовою компетентністю, що визначає конкурентоспроможність молодшої людини на національному та міжнародному ринках праці. За словами Н. Іваненко та ін., англійська мова в Україні стає необхідною навичкою на всіх рівнях освіти [3, с. 81].

Водночас між різними групами учнів зберігаються суттєві освітні розриви – нерівність у доступі до якісного навчання, педагогічних ресурсів, технологій і можливостей саморозвитку. Як зазначає В. Паляголла, нерівний доступ до інформаційно- та досвіду вчителів поглиблює освітні прогалини [2, с.5].

Поняття «освітній розрив» (educational gap) визначається як розбіжність між очікуваними та фактичними результатами навчання, зумовлена соціальними, педагогічними або технологічними факторами. Як підкреслює О. Максименко, ефективність іншомовної освіти безпосередньо залежить від створення рівного навчального середовища та сучасної освітньої інфраструктури [5, с. 50].

У дослідженнях С. Бабушко [1, с. 231] та Н. Іваненко [3, с. 83] наголошується, що в Україні спостерігається нерівність формальних можливостей для оволодіння англійською як другою мовою. Водночас у роботі М. Єршова [2, с. 7] вказується, що цифровізація освіти відбувається